

Examensarbete i fördjupningsämnet fritidspedagogik
15 högskolepoäng, grundnivå

”Det är farligt för våra barn”

Diskurser kring elevers populärkultur i fritidshem

”It is dangerous for our children”

Discourses around students’ popular culture in leisure time centres

Marcos Sava Alonso

Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i
fritidshem, 180hp
Datum för slutseminarium (2024-06-27)

Examinator: Thom Axelsson
Handledare: Robin Ekelund

Abstrakt

I fritidshemmet ska undervisningen utgå ifrån elevernas intressen. Ett vanligt sätt att tolka detta är att använda sig av elevernas populärkultur när man planerar undervisning. Men hur ser verkligen arbetet med elevers populärkultur ut i verksamheten och vilka faktorer påverkar detta arbete? Studiens syfte är att undersöka hur pedagoger i fritidshem talar om elevers populärkultur. Detta har gjorts med hjälp av diskursteori och positioneringsteori. Empirin har samlats in i form av kvalitativa intervjuer med pedagoger i fritidshem. Dessa intervjuer har sedan analyserats för att hitta övergripande diskurser. Delar av elevernas populärkultur används flitigt i fritidshem i grundskolan men betydligt mindre i fritidshem i anpassad grundskola. Studien visar att det finns olika diskurser som rör elevers populärkultur. Vilken diskurs som råder beror främst på vilken del av populärkulturen som det talas om men elevgrupper och miljö är också faktorer. Pedagogerna i studien upplever att de har bra kunskaper om *vilken* populärkultur som intresserar eleverna men har mer bristande kunskaper när det gäller detaljerna *om* denna populärkultur. Många av föreställningarna kring elevernas populärkultur grundas i etablerade kunskaper och pedagogerna riskerar ibland genom sin diskurs att hämma kritiska pedagogiska diskussioner.

Nyckelord: Elevers populärkultur, fritidshem, diskursanalys, positioneringsteori

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	7
3. Tidigare forskning	8
3.1 Elevers intressen som demokratiarbete i fritidshem	8
3.2 Populärkultur i skola och fritidshem	9
3.3 Moralpanik kring populärkultur	10
4. Teoretiska verktyg	12
4.1 Grundläggande antaganden inom diskursteori	12
4.2 Diskursbegreppet	12
4.3 Positioneringsteori	14
5. Metodval och metoddiskussion	15
5.1 Kvalitativa intervjuer	15
5.2 Urval	16
5.3 Genomförande	17
5.4 Analytiskt förfarande	17
5.5 Forskningsetiska överväganden	18
6. Resultat och analys	20
6.1 Diskurser om elevers populärkultur i fritidshem	20
6.2 Användning av elevers populärkultur i grundskolan	23
6.3 Elevers populärkultur i anpassad grundskola	25
6.4 Hur förhåller sig pedagoger till elevernas populärkultur?	27
6.4.1 Elevernas musikaliska intressen	27

6.4.2 Elevernas intresse för tv- och datorspel	28
6.4.3 Elevernas intresse för sociala medier	29
6.4.4 Vårdnadshavares inflytande på verksamheten	30
6.5 Pedagogers kunskaper om elevers populärkultur	31
7. Slutsatser och diskussion	34
7.1 Slutsatser	35
7.2 Metodreflektion	36
7.3 Förslag till fortsatt forskning	36
Referenslista	37
Bilagor	39

1 Inledning

En grundpelare i fritidshemmets verksamhet är att undervisningen, i kontrast mot skolan, ska utgå ifrån elevernas intressen. När man börjar arbeta inom skolans värld märker man snabbt att detta genomsyrar arbetet på de flesta fritidshem. Holmberg (2021, s. 56) beskriver barns frivillighet som en halva av fritidshemmets kärna tillsammans med målstyrt lärande. Vilka mål som finns samt vilka förmågor eleverna ska träna på gör skolverket tydligt. Hur man arbetar med elevernas intressen är dock inte helt självklart och kan ske på en mängd olika sätt. Hur mycket personalen på olika fritidshem vet om elevernas intressen kan skilja sig mycket. Dessutom är det inte helt självklart hur man ska tolka Skolverkets formulering om att utgå ifrån elevers behov, intressen och erfarenheter.

I denna studie har jag undersökt hur pedagoger i fritidshem talar om elevers populärkulturella intressen, vilka kunskaper de har kring ämnet och hur de använder sina kunskaper för att planera undervisning. Hur väl känner lärarna till vilka filmer, sociala medier, spel och tv-serier som intresserar eleverna? Använder lärarna dessa kunskaper i planeringen av undervisningen? Vad tycker lärarna om att använda sig av elevers populärkultur för ett pedagogiskt syfte, är det något de tycker hör hemma i skolans värld? För att använda elevernas intressen som grund för undervisningen krävs det att pedagogerna har goda kunskaper om vad det är som intresserar eleverna och varför. När pedagoger närmar sig eleverna och förstår varför deras populärkultur är intressant för dem blir det möjligt att utveckla undervisning som är spännande av samma anledningar. Detta istället för att planera undervisning som på ett ytligt sätt utgår ifrån elevernas populärkultur. Denna undervisning riskerar att inte engagera eleverna så som pedagogerna tänkt (Beavis, Muspratt & Thompson, 2014). Genom att undersöka hur det talas om elevers populärkultur kan vi bättre förstå varför man arbetar så som man gör i fritidshemmet.

Enligt läroplanen ska undervisningen i fritidshemmet utgå ifrån elevers behov, intressen och erfarenheter (Skolverket, 2022, s.25). Att undervisningen ska utgå ifrån elevers intressen kan tolkas på minst två olika sätt. Dels kan man tolka formuleringen som att undervisningen ska utgå ifrån breda, övergripande arbetssätt som engagerar eleverna. Kanske en elevgrupp är speciellt förtjust i att arbeta estetiskt och kanske en annan har ett stort intresse för rörelse och lek. Dels kan man tolka formuleringen som att undervisningen bör utgå ifrån

specifika intressen som eleverna har. Detta kan innebära specifika tv-spel, kändisar eller fiktiva karaktärer, det vill säga elevernas populärkultur. Jag vill undersöka hur pedagoger förhåller sig till de olika tolkningarna och hur de arbetar utifrån dem. Genom att undersöka detta kan vi få kunskap kring olika sätt att arbeta med elevers intressen i fritidshemmet och hur pedagoger upplever dem. Jag vill få en inblick i pedagogernas uppfattning av hur bra deras kunskaper kring elevernas populärkulturella intressen är. Dessutom vill jag utforska ifall de upplever att de har nog med kunskaper om elevernas populärkultur för att kunna utgå ifrån den i undervisningen. Detta för att ta reda på ifall detta är något som vi som pedagoger i fritidshem behöver utveckla och bli bättre på.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur pedagoger i fritidshem talar om elevers populärkulturella intressen.

- Vilka olika diskurser framträder i pedagogers tal om elevers populärkulturella intressen?
- På vilka sätt arbetar pedagoger i fritidshem med elevers intressen och populärkultur? Hur relaterar detta till diskurserna som framträder kring elevernas populärkultur?
- Hur upplever pedagoger i fritidshem sina kunskaper om elevers populärkulturella intressen och hur informerar detta deras praktik?

3 Tidigare forskning

Mycket av forskningsfältet kring hur man kan använda elevers intressen i en pedagogisk kontext kommer från skolan. I dessa studier är ofta fokuset hur innehåll eller metoder som hämtas ur elevernas egna intressen kan användas för att stärka lärandet. I fritidshem används också elevernas intressen som verktyg för att stärka lärandet men elevernas intresse har också ett egenvärde på ett sätt som de inte har i skolan. Jag har därför valt att inte presentera sådan forskning som fokuserar på elevers intressen som ett verktyg för ökat lärande. Istället presenterar jag nedan studier som undersöker hur pedagoger arbetar med elevers intressen för ökad demokratisering och hur populärkultur används i fritidshem och skola. Jag kommer även kort att presentera historieforskning om hur olika delar av ungas populärkultur orsakat moralpanik hos många i samhället. Denna forskning blir relevant för att förstå några av pedagogernas förhållningssätt till elevernas populärkultur.

3.1 Elevers intressen som demokratiarbete i fritidshem

Perselli (2022) kopplar frågan om elevers intressen till skrivelser om inflytande och delaktighet i många svenska policydokument (s.23). Att utgå ifrån elevernas intressen vid planering av undervisning är ett demokratiskt arbete. Läroplanens krav på elevinflytande och en demokratisk verksamhet gör att vi ständigt måste granska oss själva och reflektera över hur demokratiskt vi verkligen arbetar. Perselli belyser även intressets betydelse för all sorts undervisning och pekar på faktorer såsom motivation och identitetsskapande. Elevernas intressen skapas i relationen till andra barn och vuxna (s.24). Därför är även goda kunskaper om elevernas intressen ett sätt att knyta an till och komma närmre eleverna. I Persellis studie framställs elevers intresse som objekt som ska passa in i verksamheten istället för att verksamheten ska anpassa sig för eleverna. Perselli drar slutsatsen att lärarna använder sig av elevernas intressen som ett objekt för att genomföra det som är en del av läroplanens centrala innehåll (s.26). Det är alltså inte en fråga om delaktighet eller inflytande utan motivation och engagemang. Ibland vill lärarna i studien inte att eleverna ska göra det de är intresserade av utan försöker att erbjuda något annat för att se till att de ägnar sig åt en bredare variation av aktiviteter. Överlag så ser lärarna elevernas intressen som ett objekt som de kan använda sig av för att motivera och engagera eleverna. De har dock

ofta åsikter om vilka intressen som är lämpliga och hur ofta man bör ägna sig åt dem. Dessa slutsatser kan jag använda i utformandet av min egen studie. Intressant blir att se om pedagoger i min studie har samma utgångspunkter i arbetet med elevers intressen.

Holmberg (2017) undersöker hur pedagoger arbetar med fritidsråd som en process för inflytande och demokratisering. Det uppstår ett dilemma där krav på elevinflytande och spontanitet kraschar med krav på lärande (s.30). Elevernas inflytande begränsas på grund av att fritidshemmets styrning kräver en viss struktur. Därför får eleverna endast påverka inom vissa förutbestämda ramar. Holmberg identifierar vilka olika krav som finns på deltagarna i ett fritidsråd och argumenterar på så sätt för att detta ger uttryck för en ganska snäv form av demokrati. Holmbergs studie handlar om uttalade önskningsfrågor från barnen och inte att pedagoger i fritidshem tolkar barnens intresse för att skapa undervisning som engagerar dem. Det är möjligt att det inom mitt ämne finns liknande dilemman som de som Holmberg beskriver.

Närvänen & Elvstrand (2015) undersöker olika sätt som pedagoger kan tolka begreppet deltagande i fritidshem. I Närvänen & Elvstrands (2015) studie verkar de flesta pedagoger tycka att elevernas tid i fritidshemmet är mycket fri och styrd av barnen själva (s.69). Konceptet "fri lek" är mycket vanlig i svenska fritidshem och pedagogerna menar att eleverna har en stor valfrihet i vad de vill göra under denna tid (ibid). Under denna tid får eleverna själva välja utifrån en rad valmöjligheter vad de är intresserade av att göra. Studien lyfter dock inte hur det är pedagoger och inte elever som valt vilka valmöjligheter som ryms inom den fria leken. Är dessa valmöjligheter konstruerade utifrån elevernas behov, intressen och erfarenheter som Skolverket menar att de ska vara? (2022, s.25). Det finns en risk att pedagoger, på grund av sin dåliga kunskap kring elevernas intressen, inte anpassar utbudet till elevgruppen.

3.2 Populärkultur i skola och fritidshem

Jansson & Wallner (2023) belyser i sin studie vad som uppstår när barn i fritidshem möter populärkultur. De beskriver populärkultur som ett identitetsskapande verktyg för barn där de kan visa gruppstillhörighet och tillhöra en gemensam kultur. Användandet av populärkultur är då ett socialt verktyg för sammanhållning och att kunna relatera till varandra. Författarna lyfter att det finns risk för att populärkulturen skapar hierarkier mellan barnen och att negativa attribut eller normer bildas (s.77). De drar slutsatsen att lärare och vuxna i allmänhet inte bör begränsa barns tillgång till populärkultur alltför mycket utan använda den som en ingång i att prata om hur olika

former av kultur påverkar både vuxna och barn (ibid). Studien ger mig en bra utgångspunkt för att vidare problematisera användandet av populärkultur i fritidshem, även om min studie framförallt vill undersöka vilka förutsättningar det finns för detta arbete.

I en studie av Beavis, Muspratt & Thompson (2014) undersöks vad elever tycker om datorspel som verktyg i undervisningen på låg- och mellanstadieskolor i Australien. Författarna drar slutsatsen att elever ibland ser stort värde i att arbeta genom spel, som många av dem hade som intresse sedan innan, men eleverna tyckte inte att alla sorters spel var engagerande. Tråkiga spel, ointressanta nivåer och spel som var mer undervisande än underhållande ledde inte till ökat engagemang (s.39). Här ser vi att det inte räcker med att lärare använder sig av något som eleverna är intresserade av för att öka engagemang och intresse. Eleverna identifierade också otillräcklig kompetens hos lärare och kamrater som en utmaning i undervisningen (ibid). Lärarna hade i vissa fall alltså inte nog med kunskap om spelen för att undervisa på ett bra sätt och för att förstå vilka spel/vad i spelen som var engagerande för eleverna. Författarna nämner även att en viss klassrumskultur kan hindra lärarna i deras utforskande av spelbaserad undervisning, utöver deras bristande kunskap på fältet. I skolan är kraven högre på eleverna och läraren måste hela tiden ha olika måluppfyllelser i bakhuvudet. I fritidshem har vi en större frihet att använda oss av en bredare variation av innehåll och metoder då vi inte behöver oroa oss för att eleverna inte uppfyller målen på samma sätt som i skolan. Studien av Beavis, Muspratt & Thompson ger belägg för att lärare måste ha djupare kunskaper om elevers intresse om de vill använda dessa för att nå ökat engagemang.

3.3 Moralpanik kring populärkultur

Att vuxna har en mängd negativa föreställningar om ungas populärkultur är inget nytt. Enligt Arnberg & Gustafsson (2013, s.12) är dessa föreställningar sammanflätade med idéer om lågkultur och genus. Författarna beskriver historisk moralpanik kring film, video, serietidningar och tv- och datorspel. För min studie är särskilt kapitlet om tv- och datorspel relevant. Enligt författarna börjar moralpaniken kring ungas spelande kring millenieskiftet då två uppmärksammade skolskjutningar i USA kopplas samman med förövarnas spelvanor. Våldsamma och blodiga spel som *Doom* och *Castle Wolfenstein* var populära bland den tidens ungdomar och sågs i media som bakgrunden till den nya våldsvågen (s.135). Författarna tar även upp svenska exempel där media framställer tv- och datorspel som riskfaktorer för att skapa mer

våldsamma ungdomar (s.136). Att dessa föreställningar funnits en längre tid och är relativt vanliga ger kontext till de resultat jag funnit i min studie. Arnberg & Gustafsson (2013, s.137) tar också upp den vanliga föreställningen om att de enda som spelar spel är pojkar, och att de enda spel de spelar är våldsspel. Hur detta synsätt informerar de diskurser som jag återfinner blir en del av min analys.

3.4 Sammanfattning

Pedagoger i fritidshem utgår ofta från vad eleverna själva vill göra i fritidshemmet för att planera undervisningen. Detta görs som ett sätt att främja demokrati i verksamheten. Flera forskare är dock kritiska till hur detta ser ut i praktiken då fritidshemmets ramar på olika sätt begränsar den demokrati som man strävar efter. Populärkultur i skolan kan enligt forskningen ha både positiva och negativa effekter. Speciellt intressant är att en studie visar att undervisning som utgår ifrån elevernas populärkultur inte nödvändigtvis blir engagerande för eleverna. Pedagogernas kunskaper om populärkulturen när de planerar undervisningen verkar vara en framgångsfaktor. Historiskt har det funnits en kulturell moralpanik hos vuxna kring ungas populärkultur. Kanske denna historiska diskurs informerar pedagogernas praktik i dagens fritidshem.

4 Teoretiska verktyg

I min studie har jag använt mig av diskursteori för att analysera hur språket pedagogerna använder sig av kan säga något om deras förhållningssätt till elevernas populärkultur. Jag kommer att presentera begreppet diskurs samt begrepp som blir relevanta för min analys. Inom diskursanalysen finns det flera inriktningar, jag kommer att utgå ifrån den inriktning som associeras främst med Michel Foucault. Jag har även tagit stöd av positioneringsteori för att förstå hur pedagogernas agerande kan styras av vilka positioner de antar i relation till de olika diskurserna.

4.1 Grundläggande antaganden inom diskursteori

En av grundpelarna för ett diskursanalytiskt perspektiv är att språket konstruerar verkligheten. Språket vi använder oss av är inte endast en reflektion av vår verklighet utan bidrar även till att forma den (Bergström & Boréus, 2012, s.354). För att bättre förstå olika fenomen i samhället menar därför diskursanalysen att man bör titta på språket. Inbakat i detta antagande är att språket inte kan återge någon objektiv beskrivning av verkligheten. Istället så innebär användningen av språk ett skapande av ett subjektivt narrativ. Människor är inte nödvändigtvis medvetna om att de tolkar och formar verkligheten med sitt språk, ändå kan de inte undvika att göra det. Alla språkliga formuleringar innebär någon form av tolkning och kategorisering.

Begreppet makt är centralt för diskursanalysen. Mycket av det man ämnar att analysera genom att titta på diskurser är hur människor utövar makt över andra genom språkhandlingar. Foucault menar att diskurser leder till att människor kontrolleras genom processer som kallas för utestängningsmekanismer (Bergström & Boréus, 2012, s.361). Språket bidrar till att bygga upp sociala normer som begränsar några människor och skapar möjligheter för andra. Dessa förutsättningar kallas för möjlighetsvillkor. Enligt Foucault kan samma process användas för att motarbeta utestängningsmekanismerna. Genom att kritiskt reflektera över vårt språk kan vi alltså förbättra möjligheter för andra människor.

4.2 Diskursbegreppet

I folkmun innebär ofta termen diskurs enbart ett perspektiv eller synsätt, såsom när man i media pratar om "betygsdiskursen" (Bergström & Boréus, 2012, s.355). Denna definition förbiser helt den språkliga aspekt som är central för diskursanalys. Norman Fairclough, som är central för inriktningen kritisk diskursanalys ger här exempel på en definition som bättre omfattar diskursbegreppets språkliga aspekt:

Critical discourse analysis sees discourse - the use of language in speech and writing - as a form of 'social practice'. Describing discourse as a social practice implies a dialectical relationship between a particular discursive event and the situation, institution and social structure that frame it: the discursive event is shaped by them, but it also shapes them. [...] Discourse is socially constitutive as well as socially shaped: it constitutes situations, objects and knowledge, and the social identities between people and groups of people. It is constitutive both in the sense that it helps sustain and reproduce the social status quo, and in the sense that it contributes to transforming it. (Fairclough & Wodak, 1997, s. 258)

I citatet beskrivs diskurs som användandet av språk i tal eller skrift. Diskursernas (språkets) makt över verkligheten, exempelvis människors identitet, grupperns förhållanden och kunskap, synliggörs. Detta är ett genomgående centralt förhållningssätt inom diskursanalys. Förutom det menar också Fairclough & Wodak att verkligheten och dess förhållanden också påverkar diskursen. Maktförhållandet är alltså inte ensidigt. Vi som deltar i och omges av en diskurs blir på många sätt formade av den. Samtidigt har vi makten att förändra diskursen och därför förändra vilka möjligheter och begränsningar som diskursen innebär.

Foucaults diskursanalys kännetecknas av en vidare tolkning av begreppet diskurs där de sociala praktiker som omger diskursen ger ytterligare kontext till analysen (Bergström & Boréus, 2012, s.358). Genom att titta på hur pedagogerna arbetar med elevernas populärkultur i relation till diskurserna de deltar i blir relationen mellan språk och handling tydligare. Eftersom att ett grundläggande antagande inom diskursanalys är att språket vi använder formar vår verklighet så bör vi kunna se konkreta resultat av pedagogernas diskurser i verksamheten. Kunskap är ett av de starkaste verktygen som används för att driva utestängningsmekanismer. Vilken kunskap som anses vara etablerad reglerar vad som får lov att sägas (Bergström & Boréus, 2012, s.361). Mycket av min analys kommer att ägnas åt att identifiera vilka etablerade kunskaper som informerar de diskurser jag återfinner hos pedagogerna. Värt att notera är att det är jag som

forskare som skapar diskurserna som blir analytiska redskap att ha till hjälp för min analys. Vilka diskurser som finns och vad som definierar dem är inte hugget i sten och högst subjektivt.

4.3 Positioneringsteori

Som ett resultat av olika diskurser möjliggörs olika sätt för människor att positionera sig själva och andra (Van Langenhove & Harré, 1999, s.16). Positioner kan förstås som olika roller som antas av människor i relation till varandra. Vilka positioner som går att anta är något föränderligt men utgår ifrån vilka normer och diskurser som finns. I fritidshemmet finns det klara normer om att exempelvis eleverna ska få en viss nivå av valfrihet och självbestämmande. Detta möjliggör för positionen att låta barnen delta i fri lek. Positionering är dock ett relationellt fenomen, att positionera något på ett visst sätt innebär också att positionera något annat i relation till det (Van Langenhove & Harré, 1999, s.16). Att anta positionen att eleverna ska få delta i fri lek positionerar alltså andra uppfattningar i relation till denna position. En människa kan välja att acceptera en position, vilket kallas för första ordningens positionering, eller att göra motstånd mot den, detta kallas för andra ordningens positionering (Van Langenhove & Harré, 1999, s.20). Diskurser om elevers populärkultur som farligt för barn ställer förväntan på pedagoger (och vuxna i allmänhet) att acceptera positionen som kritiker av populärkulturen. Att anta en annan position blir alltså ett sorts motstånd.

4.4 Sammanfattning

Diskursanalytiska begrepp kommer att användas för att analysera pedagogernas tal om elevernas populärkultur. Genom att analysera deras språk kan jag få syn på bredare och återkommande diskurser som informerar deras praktik. Hur pedagogerna relaterar diskurserna till praktiken analyserar jag med hjälp av positioneringsteori. Viktiga begrepp för min analys blir etablerad kunskap, kategorisering, möjlighetsvillkor och positionering.

5 Metodval och metoddiskussion

Studien har utförts utifrån kvalitativ metod genom ett antal intervjuer med pedagoger i fritidshem. Intervjuernas utformning och syfte beskrivs samt urvalet och det praktiska genomförandet. Sist beskrivs även de forskningsetiska principer som jag utgått ifrån i mitt arbete.

5.1 Kvalitativa intervjuer

I min studie var jag intresserad av att komma åt pedagogers upplevelser av hur de arbetar samt vilka kunskaper de upplever sig ha om elevers populärkulturella intressen. Upplevelser är komplexa, mångsidiga och svåra att kvantifiera. Att undersöka människors upplevelser av världen är centralt för kvalitativ forskning (Alvehus, 2019, s.20). Genom att undersöka hur pedagogerna upplever de ämnen jag vill undersöka kan jag få en djupare förståelse för problem, utmaningar och möjligheter när man arbetar med elevers intressen och populärkultur.

Kvantiteten av hur många som upplever sig ha olika nivåer av förståelse för elevers intressen och populärkultur är inte intressant för just denna studie, även om det kan vara ett område att utforska för att fördjupa kunskapen kring ämnet. Jag valde bort att arbeta genom observation då det kan ta mer tid och inte fungerar som en metod för att undersöka det som redan hänt. Det finns en risk att informanten i en intervju framställer en lämplig bild av sig själv för forskaren (Alvehus, 2019, s. 86). Kanske mina informanter kommer att överdriva sina egna kunskaper eller hur ofta de arbetar utifrån elevernas intressen för att framstå som bättre pedagoger. Trots detta ansåg jag att intervjuer var den mest lämpade metoden för att samla in data till min studie då jag ville tolka informanternas upplevelser.

Jag har genomfört semistrukturerade intervjuer med pedagoger. Jag ville ge informanterna en chans att svara på frågorna på ett öppet sätt och berätta mer djupgående om deras erfarenheter av att arbeta utifrån elevernas populärkulturella intressen samt deras upplevda kunskaper om dessa. Erfarenheter och uppfattningar framkommer på bästa sätt när informanten själv får vara med och styra vad som tas upp i intervjun (Christoffersen, 2015, s.84). Därför har jag haft några övergripande och viktiga frågor förberedda samtidigt som jag låter informanterna svara på ett öppet sätt och lägga till saker när de upplever det lämpligt. Målet är att få en så djup

förståelse som möjligt om ämnet samtidigt som jag har några fasta frågor där jag kan jämföra svaren i efterhand. Att ha denna flexibilitet är viktigt om man vill försäkra sig om att informanten kan relatera svaren till sin livssituation (ibid). Genom att inte ha några på förhand formulerade svarsalternativ möjliggör jag för informanterna att svara på frågorna på öppna sätt som stämmer överens med deras verklighet istället för att välja det alternativ som passar bäst in på dem.

5.2 Urval

Jag har intervjuat fyra pedagoger som arbetar i fritidshem på en skola i södra Sverige. Jag har intervjuat pedagoger med olika titlar (fritidspedagog, lärare i fritidshem, elevassistent) för att få så många olika perspektiv som möjligt. Genom att intervju pedagoger från en och samma skola riskerar jag att få ett snävt urval som representerar den lilla gruppen pedagoger på skolan istället för lärare i Sveriges fritidshem överlag (Alvehus, 2019, s.72). Framförallt i min andra frågeställning finns det risk för att det på skolan finns normer kring hur man brukar arbeta med elevers intressen som de olika lärarna delar. För att motverka detta har jag intervjuat pedagoger från olika avdelningar som på denna ganska stora skola inte samarbetar särskilt ofta och troligtvis arbetar på ganska olika sätt. Jag tänker även be pedagogerna att berätta om erfarenheter från hela deras yrkesliv, alltså inte nödvändigtvis erfarenheter från skolan de arbetar på idag. Detta anser jag har lett till en tillräckligt bra representation av pedagoger i fritidshem i allmänhet. Totalt har jag intervjuat fyra pedagoger som arbetar i fritidshem.

5.3 Genomförande

Jag kontaktade rektor på skolan via mail. Rektorn skickade meddelandet vidare till skolans pedagoger för att göra en intressekoll om vilka som kunde tänka sig delta i studien. Denna första intressekoll gav dock ett otillräckligt resultat. Jag fick ett bättre resultat av att prata med pedagogerna om deras deltagande när jag var på skolan. Det visade sig vara enkelt att få pedagogerna att prata om sina olika perspektiv på elevernas populärkultur och hur den kan vara skadlig eller nyttig för eleverna. Samtidigt visade det sig vara svårare än vad jag tänkt att få pedagogerna att reflektera kritiskt kring sina egna kunskaper om denna populärkultur. De flesta pedagoger uttryckte att de är nöjda med sina kunskaper samtidigt som de i sina beskrivningar av

elevernas populärkultur uppvisar bristande kunskaper. Kontrasten mellan hur pedagogerna beskriver sina kunskaper och vilka kunskaper de visar i sina beskrivningar blev dock ett intressant underlag för min analys. Samtliga intervjuer spelades in på diktafon och transkriberades sedan. Jag pratade med informanterna mellan 30-60 minuter beroende på hur lång tid vi hade på oss.

Till hjälp för min intervju har jag använt mig av en intervjuguide med ett antal öppna frågor om temat. Frågorna har formulerats med syftet att besvara frågeställningarna samt att synliggöra språkanvändningen hos pedagoger när de talar om elevers populärkulturella intressen. Trots att intervjufrågorna har syftet att besvara mina frågeställningar så har jag formulerat dem på så sätt att de möjliggör för mig att få syn på sådant som jag vid början av studien inte visste. Min studie har en bestämt explorativ utgångspunkt där jag inte har någon hypotes som jag ska pröva. Genom att använda mig av kunskapen jag fått under de första intervjuerna har jag anpassat intervjuguiden för att skapa en mer sofistikerad intervju (Kvale, 2021, s. 155).

5.4 Analytiskt förfarande

Efter att jag samlat in empirin som krävs för studien så har den analyserats. Detta gjorde jag i tre steg: sortera, reducera samt argumentera (Alvehus, 2019, s.114). Det första steget, att sortera, innebär att dela in materialet i olika kategorier. Alvehus (ibid) rekommenderar att inte bestämma sig för några slutgiltiga kategorier allt för tidigt. Därför har jag spenderat gott om tid på att vrida och vända på mitt insamlade material och försöka se olika samband. Nästa steg är att reducera materialet. Detta innebär att komprimera empirin till dess viktigaste beståndsdelar då allt inte kan presenteras i den färdiga studien. Det som behållits är det som jag anser är mest relevant för studiens syfte. Viktigt är att inte reducera för mycket och att behålla motsägelser som finns i empirin istället för att få det att se ut som att mönstret man funnit är entydigt (ibid, s.115). Det räcker dock inte att presentera empirin tillsammans med olika likheter och skillnader mellan de olika informanternas svar (Alvehus, 2019, s.112). Till min analys har jag tagit hjälp av diskursanalytiska begrepp samt positioneringsteori. När jag presenterar citat från intervjuerna i resultatkapitlet har jag i några fall rättat felaktig grammatik för att förenkla för läsaren. Jag har noga övervägt dessa ändringar för att inte riskera att förändra vad personerna försökte säga.

5.5 Forskningsetiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådet (2002, s.6) så finns det fyra huvudkrav som utgör de principer som ska skydda individer som deltar i forskning. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att deltagarna ska få veta vad deras uppgift i projektet är samt vilka villkor som det innebär. Deltagarna ska bli informerade om allt som hade kunnat påverka deras vilja att delta och bli informerade om att de när som helst kan avbryta deltagandet (ibid, s.7). I min studie innebär detta att jag har berättat för informanterna om studiens syfte och vilken kunskap jag vill komma åt genom att studera ämnet. Jag informerade deltagarna om att deras svar kommer att analyseras för att dra slutsatser om hur pedagoger i fritidshem arbetar med ämnet. Dessutom har jag informerat dem om att deltagandet är frivilligt och de när som helst kan avbryta sitt deltagande i studien.

Samtyckeskravet innebär att jag som forskare måste inhämta samtycke från deltagarna i min studie. I fall där studien inte berör privata eller känsliga frågor kan forskaren även hämta samtycke från en representant för de tillfrågade, i detta fall skolledningen (ibid, s.9). Eftersom att jag ska intervjua relativt få pedagoger i min studie så har jag inhämtat samtycke från varje individuell deltagare. Detta krav innebär också att deltagarna ska kunna avbryta sitt deltagande i studien. Om en informant vill strykas ur studien efter att datan samlats in ska detta tillgodoses så gott som möjligt (ibid, s.10). På grund av de mer öppna frågor jag kommer att använda mig av i min studie finns det risk för att en informant börjar berätta om något som de sedan inte vill ska vara med i studien. Om jag ändå anser att det de sagt har värde för studien och bedömer att inkludering av materialet inte kommer att skada deltagaren är en möjlig lösning att anonymisera informantens svar (ibid).

Konfidentialitetskravet innebär att uppgifter från en studie ska ha största möjliga konfidentialitet och personers uppgifter ska förvaras på ett sätt så att obehöriga inte kommer åt dem (ibid). Uppgifter om personer som kan leda till att de identifieras ska lagras på så sätt det är praktiskt omöjligt för obehöriga att ta del av dem och även vid publicering ska forskaren anonymisera informationen så att ingen deltagare kan identifieras (ibid). I min studie tar jag därför åtgärder som att inte ha med skolan eller deltagarnas namn i det publicerade resultatet. Om en deltagare nämner något i en intervju som gör det möjligt för någon att identifiera denna så använder jag inte den delen i min färdiga studie. Det insamlade materialet förvarar jag på universitetets server som utomstående inte har någon tillgång till.

Nyttjandekravet innebär att insamlad data om deltagare endast får användas för forskningssyften. Uppgifterna får generellt lämnas till andra forskare om de förbinder sig till samma skyldigheter som forskarna för den ursprungliga studien bundit sig till (ibid, s.14). För mig innebär detta att jag inte lämnar ut uppgifterna jag samlat in till någon utom möjligtvis min handledare.

6 Resultat och analys

I detta kapitel redovisas den empiri jag samlat in. Först kommer jag att presentera de tre olika diskurser jag kan urskilja under rubriken *Diskurser om elevers populärkultur i fritidshem*. Att få syn på vilka olika diskurser som finns i fritidshemmen ger kontext åt resultaten i min studie och skapar ett ramverk för analys. Under rubriken *Användning av elevers populärkultur* presenterar jag hur pedagogerna jag har intervjuat använder sig av elevernas populärkulturella intressen på sina fritidshem. Jag presenterar även vilka metoder de använder för att få kunskaper om ämnet. Under rubriken *Elevers populärkultur i anpassad grundskola* presenterar jag hur två pedagoger som arbetar på ett fritidshem för anpassad grundskola ser på integration av elevers populärkultur. Detta kapitel kom till då deras arbetssätt visade sig skilja sig drastiskt från hur detta arbete ser ut i grundskolan. Under rubriken *Hur förhåller sig pedagoger till elevernas populärkultur?* presenterar jag förhållningssätt och perspektiv kring elevers populärkultur som återfinns i intervjuerna. Här framgår att olika delar av populärkulturen ses som mer eller mindre lämpade att vara en del av verksamheten. Sista rubriken, *Pedagogers kunskaper om elevers populärkultur* beskriver vilka kunskaper pedagogerna jag har intervjuat besitter kring elevers populärkultur. Här presenterar jag vad det finns för styrkor och svagheter i pedagogernas kunskaper och hur dessa kunnat utvecklas. Jag utforskar även hur deras kunskaper kan relatera till de olika förhållningssätt de har kring olika delar av populärkulturen. Empirin har analyserats utifrån ett diskursanalytiskt perspektiv med hjälp av begrepp såsom etablerad kunskap, möjlighetsvillkor och kategorisering.

6.1 Diskurser om elevers populärkultur i fritidshem

I intervjuerna med pedagoger som arbetar i fritidshem urskiljer jag tre övergripande diskurser kring elevernas populärkultur. Dessa väljer jag att kalla diskursen kring farlig populärkultur, diskursen kring ofarlig populärkultur samt diskursen kring komplex populärkultur. Vilka delar av elevernas populärkultur som faller inom dessa tre ramar påverkar hur pedagogerna positionerar sig själva i relation till populärkulturen.

Diskursen kring farlig populärkultur har flera likheter med den historiska moralpanik kring ungas populärkultur (Arnberg & Gustafsson, 2013). Alla pedagoger jag har intervjuat anser

att delar av populärkulturen som är våldsam eller innehåller svordomar kan vara farlig eller i alla fall olämplig för eleverna. I denna diskurs identifieras sällan hur populärkulturen är farlig, istället utgår pedagogerna ofta från någon etablerad kunskap.

Det är stor skillnad på grundskola och anpassad grundskola och sättet man jobbar på. Där kanske man försöker mer få in det här populärkulturella och här försöker vi begränsa det utifrån att det är farligt för våra barn.

I detta exempel kallar pedagogen populärkultur farligt för barnen. Pedagogen lutar sig senare i samma samtal mot den etablerade kunskap som är ett resultat av historisk moralpanik kring populärkultur för att förklara sitt uttalande. Vilka delar av populärkulturen som de olika pedagogerna anser faller inom ramarna för denna diskurs varierar lite. Genomgående är att många tv- och datorspel är en del av denna diskurs. I viss mån faller även musik med vad som anses vara olämpligt språk i denna kategori.

[Man får] förklara att det här är inga bra låtar för att det är mycket svordomar och mycket könsord och så. Det finns mycket annat som är bra musik. [...] Om de vill lyssna på det hemma är det inget vi kan hjälpa, men här så är det inga lämpliga låtar. Så vi får sortera bort.

Här beskrivs musik med svordomar som motsatsen till "bra musik" och något som eleverna inte bör få ta del av. Pedagogen motiverar aldrig varför denna musik är skadlig för eleverna. Detta är en etablerad kunskap och behöver därför inte motiveras.

Diskursen kring ofarlig populärkultur är inte lika enkel att förstå då pedagogerna inte resonerar lika mycket kring dessa delar av populärkulturen. Några typer av intressen diskuteras på ett icke problematiserande sätt där pedagogerna tar för givet att innehållet är ofarligt för eleverna. Det är svårt att fastställa ifall populärkulturen som ryms inom denna diskurs anses vara nyttig för eleverna eller ha speciellt pedagogiskt värde då ingen av pedagogerna nämner detta. Man kan dock dra slutsatsen att denna populärkultur anses ofarlig då diskursen kring den ser ut på ett helt annat sätt än föregående kategori. I denna diskurs nämns aldrig möjliga risker med konsumtionen eller det pedagogiska användandet av innehållet. De delar av populärkulturen som några pedagoger rymmer inom denna diskurs är tv-programmen Melodifestivalen och Masked Singer samt spelen Just Dance och Pokemon.

Melodifestivalen har vi också haft aktiviteter kring och följt upp. Vi har lyssnat på låtar för att vi märkte att det finns ett intresse för det.

Melodifestivalen var ju aktuell nu för ett tag sedan. Så där hade vi varje vecka att vi spelade upp de bidrag som skulle vara dagen efter. På fredagarna hade vi en omröstning om vilka bidrag vi tyckte bäst om, eller ja, som barnen på avdelningen tyckte bäst om.

Vi har ju många, flest killar, men även tjejer som är intresserade av Pokemon. Då har vi en gång i månaden en sorts pokemonjakt på fredagar där vi brukar gömma vissa Pokemon som har ett nummer på sig. [...] Så det har vi och det är väldigt uppskattat.

I dessa citat talar pedagogerna på ett mycket oproblematiskt sätt om populärkulturen. Att inkludera dessa delar av elevernas intressen låter självklart när man hör pedagogerna prata. Risker eller problemområden nämns aldrig under denna diskurs, istället pratar man om elevernas engagemang. Varför just dessa delar av populärkulturen ingår i denna diskurs framgår inte. Kanske diskursen kring den ofarliga populärkulturen uppstår när denna populärkultur positioneras i relation till den populärkultur som upplevs vara farlig. Eftersom att några delar av populärkulturen inte faller inom de ramar som den historiska moralpaniken har satt för vad som är skadlig populärkultur kan detta resultera i att dessa delar uppfattas som totalt ofarliga.

Den sista diskursen jag kan urskilja är den om komplex populärkultur. Denna diskurs innehåller ett språk som varvar mellan att problematisera elevernas intresse samtidigt som de möjliga fördelarna framhävs. När pedagogerna deltar i denna diskurs märks det att de har blandade känslor om elevernas intresse kring dessa delar av populärkulturen. Denna diskurs skiljer sig starkt från de två tidigare då pedagogerna inte pratar med samma övertygelse och mer sällan utgår ifrån etablerade kunskaper. Det är främst de sociala medierna Tiktok och Snapchat som ryms inom denna diskurs.

[...]det är mycket snack om Tiktok. Som är så roligt och bra och där barnen ofta pratar om att de har sett olika trender. Och det är kul när jag kan prata med barn om det för jag är ofta inne på appen själv och ser kanske någon rolig trend eller en dans som jag sen [kan lära ut till dem]. Då blev det som att vi hade en gemenskap där, då hade vi ett gemensamt intresse. Både på gott och ont såklart för Tiktok är ju... Det kan finnas mycket som inte passar barnen men just vissa danser[...]

Här påpekar pedagogen möjliga vinster med att använda elevernas intresse för Tiktok i fritidshemmet som ökad gemenskap. Pedagogen nämner dock också att det finns saker i appen som "inte passar barnen". I samtal med pedagogen framgår det att hon har svårt att bestämma sig för om elevernas intresse för sociala medier är något positivt eller negativt. Känslorna är helt enkelt komplexa och mångsidiga. Detta reflekterar väl hur resten av pedagogerna talar om elevernas intresse för sociala medier. Möjligheter synliggörs men pedagogerna påpekar ofta möjliga risker och kommer inte fram till någon definitiv slutsats.

6.2 Användning av elevers populärkultur i grundskolan

Några delar av elevers populärkultur används flitigt på de fritidshem som pedagogerna jag intervjuat arbetar på. Elevernas musikintressen används genom "Just Dance"-klipp på Youtube och Tiktok-danser på skolgården. Elevernas intresse för spel används oftast genom målarbilder med spelteman. På ett fritidshem arrangerar pedagogerna en fysisk pokemonjakt, inspirerad av spelet "Pokemon Go". Där ska eleverna leta upp gömda bilder av pokemon på skolgården för att samla poäng. Melodifestivalen är ett återkommande ämne i intervjuerna som en del av elevernas populärkultur som gärna används av pedagoger, på flera avdelningar får eleverna rösta om vilket av veckans bidrag som de gillar mest. Även denna aktivitet speglar det faktiska programmet Melodifestivalen liksom hur pokemonjakten speglar spelet Pokemon Go.

Genomgående är att pedagogerna jag intervjuade som arbetar i grundskolan ser elevers populärkultur som en naturlig del av fritidshemsverksamheten. När pedagogerna motiverar varför de implementerar populärkultur i verksamheten kan man dra slutsatsen att de ser ett egenvärde i elevernas intressen.

Vi har ju många, flest killar, men även tjejer som är intresserade av Pokemon. Då har vi en gång i månaden en sorts pokemonjakt på fredagar där vi brukar gömma vissa Pokemon som har ett nummer på sig. [...] Så det har vi och det är väldigt uppskattat. Vi har nästan hela fritids med på det, alla 80 barn.

Här proklamerar pedagogen stolt att de fått nästan hela fritidsavdelningen intresserade av denna aktivitet. Aktiviteten har valts då en stor andel elever är intresserade av Pokemon. Vilka

förmågor som aktiviteten övar eller om det finns något lärandesyfte nämns inte. Samma pedagog nämner kort efter att arbetslaget pratat om att göra en aktivitet kopplat till programmet "Masked Singer" då det varit populärt på andra fritidshem. Dock kom arbetslaget fram till att inte gå vidare med idén då de inte bedömer att deras elever är särskilt intresserade av programmet. Här ser vi två exempel på att denna pedagog värderar elevers engagemang och intresse. Hur många elever som deltar i en aktivitet blir ett mätinstrument för att bedöma om aktiviteten lyckats. Detta är en del av normen som säger att elevers intressen i fritidshem bör i viss mån styra verksamheten. Pedagogerna accepterar positionen som verkställare för denna norm. Detta exempel är ganska typiskt för hur diskursen kring ofarlig populärkultur ser ut. Denna diskurs tillsammans med normen om elevers självbestämmande i fritidshem ställer förväntningar på att pedagoger ska låta eleverna ta del av dessa intressen i verksamheten. Ingen av pedagogerna jag har intervjuat gör motstånd mot denna position utan antar första ordningens positionering.

Pedagogerna jag pratat med använder sig alla av liknande metoder för att ta reda på vilka populärkulturella intressen eleverna har. De två metoder som används kan vi kalla för *lyssna* och *fråga*. Alla pedagoger upplever att man lätt får grepp om vilken populärkultur eleverna konsumerar genom att lyssna på dem prata med varandra och med pedagoger. Populärkulturen upplevs vara en stor del av vad eleverna diskuterar och därför upplever pedagogerna att det blir lätt att plocka upp vad de är intresserade av.

De flesta av barnen pratar ju jätteofta om vad de älskar att hålla på med. Det är många barn som pratar om Fortnite, det hör jag ju flera gånger om dagen. Vissa ord har jag lärt mig att: aha, det handlar om Fortnite. Vi har ju vissa som dör för fotboll. De spelar ju stup i kvarten och det enda de snackar om är vilken fotbollsspelare som är bäst i stunden. Vi har tjejer som rider och pratar om sina hästar, någon går på gymnastik. [...] De pratar mycket om det de håller på med så man blir ju väldigt informerad och uppdaterad om vad som händer. I helgen spelade jag det här spelet eller lekte med de här grejerna. Så man vet ju liksom vad som intresserar dem. Det blir väldigt tydligt.

Den här metoden kan vi tolka som en passiv metod för att samla information om elevernas intressen. Pedagogerna i citatet upplever det som enkelt och självklart att man har en grundläggande föreställning om vad eleverna intresserar sig för.

Elevers populärkultur används i dessa fritidshem främst som ett sätt att engagera eleverna och få dem att delta i olika aktiviteter. En lyckad aktivitet är en som har intresserat många barn. Eftersom syftet med att använda sig av elevers populärkultur är att engagera eleverna används oftast den populärkultur som pedagogerna bedömer är populär hos barnen. Detta stämmer överens med läroplanens skrivelser om att verksamheten ska utgå ifrån elevernas behov, intressen och erfarenheter (Skolverket, 2022, s.25). Att motivera till lärande eller att träna på förmågor verkar inte vara något huvudsyfte med användning av populärkultur på dessa fritidshem. Pedagogerna delar till synes den uppfattning jag presenterat i tidigare forskning om att elevernas intressen har ett egenvärde. Att använda sig av deras populärkulturella intressen i fritidshemmet blir därför en självklarhet i grundskolan. De pedagoger jag intervjuat som arbetar i anpassad grundskola har dock ett arbetssätt som skiljer sig markant från detta. Därför har jag valt att presentera dessa resultat under ett eget avsnitt.

6.3 Elevers populärkultur i anpassad grundskola

På en av avdelningarna, ett fritidshem för anpassad grundskola, så använder pedagogerna sig mycket sparsamt av elevers populärkultur. Dessa pedagoger upplever att utmaningarna med att använda sig av detta material är för stora med de elever som de arbetar med. En aspekt av detta är att pedagogerna arbetar väldigt individanpassat. Elevernas dagar i fritidshemmet ser väldigt skilda ut och de flesta elever har helt individuella aktiviteter som de ägnar sig åt. Pedagogerna menar att arbete utifrån elevernas populärkultur kräver mycket förberedelser och kunskap, något som är svårt att hinna med om man ska göra det för varje enskild elev. Förutom denna aspekt är även diskursen om farlig populärkultur dominant i detta fritidshem. Pedagogerna menar att det behövs ingående förberedelser då deras elever är mer känsliga för olika sorters intryck än andra barn och lätt kan bli överstimulerade, detta har påverkat deras beslut att inte använda sig av spel och Youtube i fritidshemmet. Även olika sorters filmer använder de sparsamt då de anser att det är svårt att hitta filmer som passar eleverna. Kanske den största anledningen att dessa pedagoger inte använder sig av elevernas populärkultur i undervisningen, trots att det är så vanligt i andra fritidshem, är att de anser att det inte är nyttigt för eleverna.

Det är stor skillnad på grundskola och anpassad grundskola och sättet man jobbar på. Där kanske man försöker mer få in det här populärkulturella och här försöker vi begränsa det utifrån att det är farligt för våra barn.

Pedagogerna på detta fritidshem är oroliga att eleverna ägnar sig för mycket åt spel, sociala medier och Youtube hemma. De upplever att deras elever har svårt att kritiskt granska vad som är fiktivt och vad som är på riktigt och menar därför att elevernas konsumtion av dessa medier kan vara skadlig. De antar en position som beskyddare av sina elever. Denna position är första ordningens positionering då den stämmer överens med den förväntan som bildas av diskursen kring farlig populärkultur och den etablerade kunskapen att eleverna är för känsliga för att ta del av populärkulturen. Genom att anta positionen av beskyddare av eleverna och kritiker av populärkulturen positionerar man pedagoger som är mer öppna för arbete med populärkultur som en risk för elevernas välmående. Här ser jag en tydlig reflektion av den moralpanik som beskrivs av Arnberg & Gustafsson (2013). Pedagogerna oroar sig för vilket innehåll eleverna konsumerar i de olika medier som intresserar dem. Pedagogerna uppvisar också en föreställning om att våldsamt populärkultur kan leda till våldsamma elever. När jag frågar om de någonsin använder sig av elevernas spelintresse i verksamheten svarar en pedagog så här:

Jag tänker att det är också väldigt mycket Fortnite och det vet jag att flera spelar. Att få in det i undervisningen blir ju jättesvårt för de här barnen har lite svårt för det här med konsekvenstänk. Får vi in det här kan det ju bli lite fel. Då gäller det verkligen att det är under rätt former, men ett sådant skjutspel, döda-spel. Det är ju jättesvårt och där måste vi också prata väldigt mycket. Vi har en annan problematik här än vad man har i grundskolan så att vi försöker nästan begränsa det.

Pedagogerna upplever att Fortnite, som är ett spel där man skjuter mot andra spelare, är för våldsamt för att användas som en del av undervisningen. Pedagogen hänvisar till att deras elever har dåligt konsekvenstänk. Det verkar här finnas en rädsla för att barnen ska begå egna våldsdåd om de spelar dessa spel. Som tidigare nämnt anser pedagogerna att deras elever har svårt att skilja på verklighet och fiktion. Det verkar här finnas en rädsla hos pedagogerna att eleverna ska förstå spelets villkor som verkliga och applicera spelets logik i verkligheten, vilket stämt överens med den historiska moralpanik som återfinns kring tv- och datorspel. Att dessa barn inte klarar av att utsättas för denna populärkultur verkar på detta fritidshem vara en etablerad kunskap som

påverkar elevernas möjlighetsvillkor. På grund av denna kunskap begränsas elevernas tillgång till undervisning baserad på deras intressen. Föreställningen om att spelen eleverna är intresserade av är så kallade "döda-spel" verkar också vara en etablerad kunskap hos dessa pedagoger som trots detta upplever bristande kunskaper om tv- och datorspel. Detta återkommer jag till i avsnitt 6.5.

Det blir i dessa resultat tydligt att pedagogerna som arbetar i anpassad grundskola har ett skarpt annorlunda perspektiv på användandet av populärkultur i undervisningen. Detta resultat kan peka på att det inte endast är pedagogernas förutbestämda kunskaper och förhållningssätt till populärkultur som avgör deras arbetssätt. Miljön och elevgruppen de arbetar med verkar i denna studie spela stor roll för deras arbete med populärkultur. Diskursen om farlig populärkultur dominerar i dessa intervjuer och diskursen om ofarlig populärkultur återfinns inte alls.

6.4 Hur förhåller sig pedagoger till elevernas populärkultur?

Pedagogers förhållningssätt till elevernas populärkultur visar sig vara komplext och varierande. Flera faktorer påverkar pedagogernas förhållningssätt och synen på olika delar av populärkulturen kan skilja sig mycket. Vilken diskurs som råder kring en viss del av populärkulturen påverkar vilka positioner pedagogerna antar i relation till den. Användandet av populärkultur framstår hos de pedagoger som arbetar i grundskolan som självklart och hos de pedagoger som arbetar i anpassad grundskola som problematiskt. En tydlig röd tråd som återfinns hos alla pedagoger som har intervjuats är spåren av kulturell moralpanik kring våldsamma spel och delvis musik med olämpligt språk. Ännu en faktor som kan påverka vilka positioner som antas är vårdnadshavares uppfattningar om vad som är lämpligt i skolan.

6.4.1 Elevernas musikaliska intressen

Elevernas musikaliska intressen framstår inte som något problemområde i pedagogernas tal. Att eleverna ska få dansa till musik de tycker om på skolgården eller till "Just Dance"-klipp på Youtube återfinns på samtliga avdelningar. Den begränsning som samtliga pedagoger nämner är att de inte tillåter eleverna att lyssna på musik som använder sig av svordomar. En pedagog resonerar så här:

Barnen lyssnar oftast inte på texterna. Och även om de sjunger med så vet de inte betydelsen av orden. Då får man liksom förklara att det här är inga bra låtar för att det är mycket svordomar och mycket könsord och så. Det finns mycket annat som är bra musik. [...] Om de vill lyssna på det hemma är det inget vi kan... Men här så är det inga lämpliga låtar. Så vi får sortera bort.

Här ser vi ännu ett exempel på något som verkar vara en etablerad kunskap på de fritidshem som jag besökt. Alla pedagoger gör bedömningen att musik som innehåller svordomar är oförenlig med skolans verksamhet. Att kunskapen anses etablerad blir extra tydligt då ingen av pedagogerna förklarar vad det är som gör att musiken är olämplig, det är alltså något som de ser som helt självklart. Som ett resultat av denna diskurs antar pedagogen i citatet positionen som kritiker av denna sortens musik och ämnar att se till att eleverna inte får tillgång till den. Denna position är normen på de fritidshem jag har undersökt.

6.4.2 Elevernas intresse för tv- och datorspel

Den delen av elevernas populärkultur som pedagogerna tar mest avstånd ifrån är tv- och datorspel. Samtliga pedagoger nämner våldsamma spel som en del av populärkulturen som är oförenlig med fritidshemmets verksamhet. Trots det nämner samtliga pedagoger att dessa spel är ett av elevernas stora intressen. Spel som Fortnite och Roblox är återkommande. I Fortnite tävlar en stor grupp spelare mot varandra om att vara den sista överlevande i en kamp mot varandra. Karaktärerna i spelet använder sig av skjutvapen, svärd och militärfordon. Roblox är egentligen en plattform där användare kan skapa och utforska en mängd olika sorters spel men många av de mest populära spelen i Roblox innehåller även skjutvapen och krigsscenario. Dessa spel anser alltså pedagogerna är för våldsamma för att användas i fritidshem, oavsett kontext. Som jag presenterat i förra kapitlet kategoriserar en av pedagogerna spelet Fortnite som ett "döda-spel". I denna kategorisering gömmer sig kunskapen om att dödande är spelets främsta handling. En annan pedagog uttrycker sig i en annan intervju på ett mycket liknande sätt:

Det är ju många krigsspel och så som de spelar. Eller som går ut på att döda.

Det är svårt att avgöra varför denna handling är den som blir definierande för spelet. Samma spel innehåller byggande, körning av fordon och social interaktion. Trots det kategoriseras inte spelet utifrån någon av dessa handlingar. Diskursen om farlig populärkultur återfinns ofta i talet om

våldsamma aspekter av några spel. Risken finns att pedagogernas okunskap om hur spelen ser ut och fungerar bidrar till denna diskurs. Samtidigt återfinner jag i mitt material den etablerade kunskap som cementeras genom årtionden av moralpanik: att spel är våldsamma och att de är skadliga för barn. Den kunskapen bidrar även till diskursen på fritidshemmen.

6.4.3 Elevernas intresse för sociala medier

Pedagogernas förhållningssätt mot sociala medier är mångsidigt på ett sätt som det inte är mot andra delar av populärkulturen. Deras positioner i relation till de sociala medier eleverna är intresserade av informeras av vad jag valt att kalla för diskursen om komplex populärkultur. Elevernas intresse för sociala medier som Tiktok talas om som något som kan vara både positivt och negativt. Några pedagoger upplever att det kan vara en inspirationskälla för aktiviteter i fritidshemmet och ett sätt att knyta an till eleverna. Samtidigt anser de att det finns risker med elevernas användande av dessa medier, som man ser i detta citat jag presenterat tidigare.

[...]det är mycket snack om Tiktok. Som är så roligt och bra och där barnen ofta pratar om att de har sett olika trender. Och det är kul när jag kan prata med barn om det för jag är ofta inne på appen själv och ser kanske någon rolig trend eller en dans som jag sen [kan lära ut till dem]. Då blev det som att vi hade en gemenskap där, då hade vi ett gemensamt intresse. Både på gott och ont såklart för Tiktok är ju... Det kan finnas mycket som inte passar barnen men just vissa danser[...]

Pedagogen beskriver här hur danser och andra trender på Tiktok kan användas i fritidshemmet som ett sätt att fånga elevernas intresse. Vad eleverna själva är intresserade av används återigen som en motivation för att implementera något i verksamheten när pedagogen säger att det är något som barnen pratar om ofta. Pedagogen använder flera positiva ord som "kul, "rolig" och "bra" för att beskriva appen och fenomenet som uppstår när den förs in i fritidshemmet. Samtidigt nämner pedagogen att hon anser att det finns saker i appen som inte passar barnen. Intresset för Tiktok kan alltså både vara positivt och negativt i pedagogens ögon. Trots detta antar hon ingen neutral position i relation till diskursen som finns runt appen utan väljer att använda detta intresse i verksamheten.

6.4.4 Vårdnadshavares inflytande på verksamheten

Sist vill jag lyfta en faktor som möjligtvis påverkar både diskurserna kring elevernas populärkultur samt hur pedagogerna positionerar sig själva i relation till dem. I en av intervjuerna lyfter en pedagog vårdnadshavares inflytande över vilket innehåll som pedagogerna väljer att använda i verksamheten. I pedagogens upplevelse är vårdnadshavarna till eleverna på skolan benägna att säga ifrån ifall de anser att undervisningen har ett innehåll de inte anser vara lämpligt. Detta begränsar vilka pedagogiska val personalen gör.

Pedagog: [Här hade vi] en lek som hette mördarleken. Och det får man absolut inte säga [...] Då kommer barnen hem och säger: "Idag har vi lekt mördarleken.". Då kommer det direkt ett mail. Det är ju det också man får förhålla sig till. Om man uttrycker sig på fel sätt till ett barn och de går hem, så kommer det mail sen.

Intervjuare: Upplever *du* att det är problematiskt att till exempel kalla leken för mördarleken eller är det mer att ni vill undvika den här konflikten med föräldrarna? Att det blir problematik där?

Pedagog: Det blir att man inte vill ha något utifrån från föräldrarna. Det är ju inte pedagogiskt men..

Eftersom pedagogen misstänker att det kommer finnas föräldrar som tycker illa om språket som används kring leken väljer pedagogerna att ändra leken så att den kallas för *Blinkleken*. I denna nya lek pratar man om att *blinka* mot andra barn istället för att man ska *mörda* dem. Pedagogen anser själv inte att detta är särskilt pedagogiskt men de antar ändå en kritisk position för att undvika konflikt med vårdnadshavare. Vidare menar pedagogen att de elever som går på skolan har vårdnadshavare som är ovanligt benägna att ha åsikter på undervisningen.

Pedagog: Jag jobbade på [skola i ett av Malmös ekonomiskt utsatta områden] innan. Det var ingen som kommenterade något där. De förlitade sig på, litade på personalen och lärare som jobbade på skolan. Att vi var utbildade och visste vad vi gjorde.

Pedagogen berättar vidare om hur hon anser att vårdnadshavarnas utbildningsnivå kan ha att göra med hur pass benägna de är att lägga sig i verksamheten och uttrycka sina åsikter. Om detta stämmer hade det möjligtvis inneburit att pedagoger på skolor som ligger i områden med lägre utbildningsnivå hade antagit andra sorters positioner än vad denna pedagog gör. Frågan om vårdnadshavares inflytande på vilka positioner som antas av personalen kom först upp i min sista intervju och var inget som jag planerat för att prata om. Därför finns det endast en pedagogs upplevelse som underlag för att diskutera denna faktor. Om vårdnadshavare verkligen har så stor påverkan på pedagogers förhållningssätt är detta en viktig faktor som avgör personalen och elevernas möjlighetsvillkor. Detta samband bör undersökas vidare i andra studier.

6.5 Pedagogers kunskaper om elevers populärkultur

Pedagogerna i min studie upplever sig överlag ha goda kunskaper om vilken populärkultur eleverna intresserar sig för. De kan namnen på de mest populära spelen, filmerna och Tiktok-danserna. Som jag tog upp i 6.2 upplever pedagogerna att det är enkelt att få denna kunskap passivt, vilket har sina risker. Som jag skrivit i inledningen krävs det att pedagoger har en viss kunskap om ett visst populärkulturellt intresse ifall de vill använda intresset som grund för undervisning. Trots att pedagogerna upplever sig ha goda kunskaper om *vilka* populärkulturella intressen eleverna har så verkar deras kunskaper *om* dessa intressen vara bristande.

Alla pedagoger jag pratat med upplever själva att deras kunskaper om spelen som eleverna intresserar sig för är otillräckliga. Ändå anser de sig veta nog för att förstå att spelen inte har något pedagogiskt värde. Kanske beror detta delvis på att pedagogerna inte upplever att de har nog med kunskaper om materialet för att kunna avgöra om eller hur det kan användas.

Det hade varit lättare att göra något som jag ändå har prövat själv eller något som jag känner att det här kan man styra upp på skolan. För just Fortnite vet jag inte om man skjuter och dödar folk och sådant. [...] Just där om det är något sådant våldsamt spel hade det kanske blivit svårt att ta med om man inte hade tagit vissa delar av spelet som inte hade det. Ja, de delarna i sig liksom. Det får man ju kolla upp.

Pedagogen uttrycker här en osäkerhet för att deras kunskaper om spelet inte räcker till. För att undvika risken att använda sig av ett material som på olika sätt kan vara olämpligt så avstår

pedagogen därför från att använda sig av detta material som grund för undervisning, trots att de är medvetna om att det intresserar många elever. Positionen som antas är att distansera sig från de flesta spel, denna position delas av andra pedagoger. På detta sätt begränsar personalens kunskap de pedagogiska valmöjligheter som finns. Med bättre kunskaper hade personalen kunnat planera mer varierad undervisning och undervisning som i högre grad utgår från elevernas intressen. En annan pedagog resonerar på ett mycket liknande sätt:

Det som vi känner att vi kan hantera och har lite kunskaper om [väljer vi att utgå ifrån]. Det blir ju svårt att lära ut någonting och vara engagerad, visa engagemang med något man inte känner till riktigt. Då faller det direkt. Om jag skulle ge mig in i någonting som jag inte vet vad jag pratar om, som de kan mycket bättre än vad jag kan.

Även kunskapen om sociala medier kan upplevas som bristande. Tre av fyra pedagoger upplever att deras kunskaper kring de sociala medier som eleverna använder inte är goda. En faktor som kan påverka pedagogernas kunskaper verkar vara deras ålder. I min intervju med en elevassistent som är 23 år gammal uttrycker hon hur hon anser att hennes ålder påverkar hennes arbete med elevernas intressen. Pedagog är själv intresserad av Tiktok-danser, Youtube-kanaler och musik som även intresserar många av eleverna. Därför upplever pedagog att hon har enklare för att planera undervisning som utgår ifrån dessa saker. Exempelvis brukar pedagog ibland lära ut olika Tiktok-danser som är trendiga för tillfället. Pedagog själv anser att detta intresse och hennes förmåga att använda det i arbetet hör ihop med hennes ålder och vittnar om att äldre kollegor mycket sällan har de kunskaper som hade krävts för att göra detta arbete. Samma pedagog menar att hon har svårt att styra upp barnens fotbollsintresse till någon aktivitet då hon själv inte har några större kunskaper om fotboll. I denna intervju framgår två framgångsfaktorer för bra kunskaper kring elevers intressen. Pedagogens ålder samt pedagogens egna intressen upplevs av denna pedagog vara sammankopplad med förmågan att planera undervisning utifrån elevernas populärkultur. De andra pedagogerna jag har intervjuat är 37, 59 respektive 62 år. De upplever alla tre att de har bristande kunskaper om de sociala medier eleverna använder då de inte själva använder dem aktivt. Det är dock svårt att dra slutsatser om detta samband utifrån min empiri då min studie är förhållandevis liten och av kvalitativ karaktär. Empirin ger belägg för att en varierad personalstyrka med olika åldrar och egna intressen kan vara fördelaktigt för att bättre

använda elevernas populärkulturella intressen i undervisningen. Dock behöver mer forskning genomföras innan man kan dra några definitiva slutsatser.

7 Slutsatser och diskussion

Syftet för min studie var att undersöka hur pedagoger i fritidshem talar om elevers populärkultur. I undersökningen har jag fått syn på flera intressanta aspekter kring de olika diskurser som jag urskilt. Studien var från början tänkt att undersöka pedagogernas upplevda kunskaper djupare än vad jag sedan gjorde. Istället blev de olika diskurser som råder kring elevers populärkultur mer av ett fokus. Jag lyckades urskilja tre distinkta diskurser i pedagogernas tal om elevernas populärkultur. Vilken del av elevernas populärkultur som är i fokus visade sig avgöra vilken diskurs som råder. Olika delar av populärkulturen talas om på olika sätt, vissa anses fungera som en självklar del i undervisningen medan vissa delar av populärkulturen leder till starkt negativa positioner hos pedagogerna. Pedagogerna upplever sig ha goda kunskaper om *vilka* delar av populärkulturen som intresserar eleverna men kunskaperna *om* dessa delar av populärkulturen är pedagogerna inte lika självsäkra kring. En stor faktor verkar vara pedagogernas egna intressen som de inte alltid delar med eleverna. Detta påverkar vilken del av elevernas populärkultur som ligger till grund för undervisningen.

Så som den tidigare forskning jag presenterat visar är arbetet med elevers intressen utbrett på fritidshem i grundskolan jag undersökt. Arbeta med elevers intressen knyts ibland an till ideer om inflytande och demokratisering som i Persellis (2022, s.23) och Holmbergs (2017, s.30) studier. I anpassad grundskola har pedagogerna jag pratat med en helt annan syn på arbetet med elevers intresse och populärkultur, detta har jag inte funnit någon tidigare forskning om. Att olika ramar i fritidshemmet påverkar arbetet med elevers intresse är något jag återfinner i min studie. I Persellis (2022) och Holmbergs (2017) studier är dessa ramar oftast praktiska och juridiska. Min studie ger belägg för att pedagogers egna intressen och kunskaper om elevers populärkultur även är bidragande faktorer. Framförallt verkar diskurserna som rör elevernas populärkultur ha stor makt över vilka positioner pedagogerna antar. Den moralpanik kring ungas populärkultur som beskrivs av Arnberg & Gustafsson (2013, s.135) finner jag tydliga spår av i min studie. Historiska argument som att våldsamma spel kan skapa våldsamma barn återfinns i empirin. Vad gäller populärkultur i skolan visar Beavis, Muspratt & Thompson (2014, s.39) att elevernas intresse inte räcker för att det ska bli bra undervisning, i deras studie är det framförallt lärarnas kunskaper som brister. Lärares otillräckliga kunskaper om elevers populärkultur visar sig även i mina resultat vara en utmaning.

7.1 Slutsatser

Det som genomsyrar mina resultat är synen på populärkultur som ett mäktigt verktyg för inflytande. I diskursen om ofarlig populärkultur har populärkulturen makten att skapa gemenskap, underhållning och engagemang. I diskursen om farlig populärkultur har populärkulturen makten att agera våldsbejakande. Eftersom att pedagogerna ser denna makt hos populärkulturen är det naturligt att de har starka åsikter kring den. Det är dock oroande att mycket av diskurserna består av generaliserande, definitiva påståenden som inte möjliggör någon nyans. Mina resultat ger belägg för att pedagoger i fritidshem allt för ofta förlitar sig på etablerade kunskaper och inte öppnar upp för kritiska pedagogiska reflektioner när det gäller arbete med populärkultur. Exempelvis känner sig många pedagoger självsäkra i att det är enkelt att veta vilka intressen eleverna har genom att endast passivt lyssna på dem prata. Några pedagoger lutar sig enbart mot denna metod, vilket har sina risker. Pedagogerna kan omöjligtvis vara säkra på att alla barn delar med sig öppet om vilken populärkultur de konsumerar. Det finns en risk att de barnen som är mest utåtriktade och pratar mest får representera hela gruppen då de är de enda som pedagogen utgår ifrån. Dessutom finns det delar av populärkulturen som pedagogerna upplever negativa av olika anledningar. Det finns en risk att eleverna väljer att inte prata om denna populärkultur i samma utsträckning då den kan upplevas "förbjuden". Detta hade lett till att pedagoger som endast använder sig av metoden *lyssna* inte får en allsidig bild av elevernas populärkulturella intressen.

Ett annat exempel på detta är i anpassad grundskola där diskursen om farlig populärkultur dominerar. Genom att positionera sig som beskyddare av elevernas välmående positionerar man pedagoger med andra uppfattningar som en risk för elevernas välmående. Detta riskerar att hämma pedagogiska samtal om hur verksamheten kan utvecklas. Oliktänkande pedagoger kanske inte lyfter olika diskussioner på grund av risken att bli positionerad på ett negativt sätt. Dessa diskussioner är viktiga att ha då elevernas tillgång till undervisning baserad på deras egna intressen är väldigt begränsad trots att läroplanen trycker på att verksamheten ska baseras på elevernas intressen *och* behov. Det kan vara så att elevernas behov att inte utsättas för medier som kan vara skadliga för dem är viktigare än deras rätt till undervisning utifrån deras intresse. Det viktiga är att kritiska pedagogiska diskussioner förs om vilka delar av populärkulturen som verkligen är skadliga och varför. Som grund för dessa diskussioner krävs det att pedagogerna har

goda kunskaper om populärkulturen. Detta så att inte elevernas undervisning kompromissas av otillräckliga anledningar.

Diskursen om komplex populärkultur öppnar upp för en helt annan sorts kritisk reflektion. Diskursen tillåter flera olika positioner att kunna antas genom att diskursen är mer nyanserad. En pedagog som väljer att använda sig av Tiktok i verksamheten blir inte positionerad som någon som sätter barnens välmående i risk, då diskursen kring detta intresse är komplex och pedagogerna synliggör både positiva och negativa aspekter med appen.

7.2 Metodreflektion

Att min studie genomförts med hjälp av kvalitativa intervjuer betyder att jag har fått ett djup i min empiri som hade varit svårt att få syn på genom kvantitativa metoder. Trots det hade jag gärna intervjuat fler pedagoger för ett bättre underlag om gemensamma synsätt och utgångspunkter. Att prata med fler pedagoger på fler skolor hade gett studien en större bredd och tillåtit mig att göra fler upptäckter. På grund av tidsbrist blev urvalet dock ganska litet. Att titta på diskurser i muntliga intervjuer kan ha sina nackdelar. Diskursanalyser tittar ofta på tidningstexter eller sorters skriven text riktade mot stora grupper människor. På grund av detta blir det enklare att dra slutsatser om hur språket som används kring ett ämne ser ut i samhället i stort. Genom att analysera diskurser som uppstår i intervjuer blir det svårare att dra generella slutsatser om vilket språk som används i ett bredare samhälle.

7.3 Förslag till fortsatt forskning

Forskningsfältet kring fritidshem är relativt nytt och ganska begränsat. Det är delvis på grund av att fritidshem på det vis vi har i Sverige inte finns i många andra länder. På grund av detta är därför också forskning om populärkultur i fritidshem extremt bristfällig. Vad jag känner till är det endast Jansson och Wallners (2023) studie som undersöker populärkultur i svenska fritidshem. Eftersom att det verkar vara så vanligt med undervisning baserad på elevers populärkultur i fritidshem är det viktigt att vi förstår vilka aspekter som präglar detta arbete. Jag föreslår därför att i en större, bredare studie undersöka dessa aspekter vidare.

Referenslista

Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod*. Stockholm: Liber

Arnberg, Klara & Gustafsson, Tommy (2013). *Moralpanik och lågkultur. Genus- och mediehistoriska analyser 1900-2012*. Stockholm: Atlas

Beavis, Catherine, Muspratt, Sandy & Thompson, Roberta (2014). 'Computer games can get your brain working': student experience and perceptions of digital games in the classroom. *Learning, Media and Technology*, 40:1, 21-42

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012). *Diskursanalys, I: Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). Textens mening och makt - Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund: Studentlitteratur

Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur

Fairclough, Norman & Wodak, Ruth (1997) *Critical discourse analysis I: Van Dijk, Teun A (red.) Discourse as social action. Discourse studies 2. A multidisciplinary introduction*. London: Sage

Falkner, Carin & Ludwigsson, Ann (2016). *Fritidshem och fritidspedagogik - en forskningsöversikt*. Lund: Kommunförbundet Skåne

Holmberg, Linnéa (2020). *Perspektiv i fritidshem*. Natur och kultur

Holmberg, Linnéa (2021). *Att bli fritidshemslärare*. Stockholm: Liber

Holmberg, Linnéa (2017). *Lärande genom demokratiska önskemål - pastoral omsorg i fritidshem*. Pedagogisk Forskning i Sverige årg 22 nr 1-2 2

Jansson, Magnus & Wallner Lars (2023). *Att skapa sig själv och andra - populärkultur i fritidshemmets vardag*. Barn - forskning om barn og barndom i Norden, 41(4)

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2021). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Malmö: MTM

Närvänen, Anna Liisa & Elvstrand, Helene (2015). *What is participation? Pedagogues' interpretive repertoires and ideological dilemmas regarding children's participation in Swedish leisure-time centres*. I: International Journal for Research on Extended Education, Vol. 3, No. 2.

Perselli, Ann-Katrin (2022). *Att omsätta elevens intressen i fritidshemmets undervisning*. I: Ackesjö, Helena & Haglund, Björn (red.). *Perspektiv på fritidshemmets pedagogiska uppdrag (FriPU): Undervisning och ledarskap på fritids*. Stockholm: Ifous

Skolverket (2022) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*.

Van Langenhove, Luk & Harré, Rom (1999). *Introducing positioning theory*. I: Van Langenhove, Luk & Harré, Rom (red.) (1999). *Positioning theory: moral contexts of intentional action*. Malden: Blackwell

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

- Förklara syftet med studien
- Definiera populärkultur

1. Vill du börja med att kort presentera dig själv

- Hur gammal är du?
- Har du någon form av pedagogisk utbildning?
- Hur länge har du arbetat på fritidshem?
- Med vilka årskurser arbetar du?

2. Vad innebär det för dig att arbeta med elevers intressen i fritidshem

- På vilka sätt arbetar ni med elevernas intressen idag? (konkreta exempel)
- På vilka sätt har du arbetat med elevernas intressen förr? Möjligtvis på annan arbetsplats.

3. Vad har du för kunskaper om elevernas populärkulturella intressen

- Hur upplever du dina kunskaper om elevernas populärkulturella intressen? (Både vilka intressen eleverna har men även hur mycket du kan om dessa intressen)
- Har du någon gång planerat undervisning som utgår ifrån elevernas populärkulturella intressen?
- Känner du att dina kunskaper är goda nog för att kunna planera undervisning som utgår ifrån elevernas populärkulturella intressen?

4. Hur bär du dig åt om du vill lära dig mer om elevernas intressen och populärkultur

- Vilka metoder använder du för att lära dig mer om elevernas intressen?
- Konsumerar du någonsin delar av elevernas populärkultur för att bättre förstå deras intressen?

5. Vad har du för åsikter om att använda olika delar av elevernas intressen i undervisningen

- Finns det delar av elevernas populärkulturella intressen som du anser kan vara extra gynnsamma som en resurs för undervisningen?
- Finns det delar av elevernas populärkulturella intressen som du anser kan vara mindre gynnsamma som en resurs för undervisningen?
- Finns det intressen som eleverna gärna håller på med hemma som du inte anser kan användas i fritidshemmet?
- Finns det intressen som eleverna inte ägnar sig åt hemma som du gärna ser används i fritidshemmet?

6. Genus ålder

- Ser du skillnader i pojkar och flickors populärkulturella intressen?
- Ser du skillnader i dina kunskaper om pojkar och flickors populärkulturella intressen?
- Är pojkar och flickors populärkulturella intressen olika gynnsamma som en resurs i undervisningen?
- Ser du skillnader i barnens populärkulturella intressen i olika åldrar?
- Ser du skillnader i dina kunskaper om barns populärkulturella intressen i olika åldrar?
- Är barnens populärkulturella intressen olika gynnsamma som en resurs i undervisningen beroende på barnens ålder?
- Finns det något du vill tillägga?

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Jag heter Marcos Sava Alonso och går just nu lärarutbildningen på Malmö Universitet. Jag är just nu på termin sex och förväntas ta examen i slutet av vårterminen 2024. Jag har inhämtat skolans godkännande till att genomföra denna studie.

Studien, som är mitt examensarbete, fokuserar på hur pedagoger i fritidshem upplever sina kunskaper om elevers populärkulturella intressen. Jag kommer att samla in information om ämnet genom att genomföra ett antal intervjuer med pedagoger som arbetar i fritidshem.

Som en del av min studie kommer jag att behöva samla in uppgifter om deltagarnas ålder. Jag kommer även att spela in intervjuerna.

Intervjuerna kommer att dokumenteras genom ljudinspelning med universitetets diktafon samt mina egna anteckningar. Ingen ljudinspelning med egen mobiltelefon kommer att ske. Förutom jag själv kommer även min handledare för examensarbetet ha tillgång till materialet.

Allt insamlat material och personuppgifter lagras på Malmö universitets server under arbetet med examensarbetet. Denna samtyckesblankett förvaras oåtkomligt på Malmö universitet.

Detta projekt utgår ifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer ([God forskningssed 2017](#)) i bl.a. följande avseenden:

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- Deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

.....
Studentens underskrift och namnförtydligande

Kontaktuppgifter till student (tfn nr, e-post):

.....

Ansvarig handledare på Malmö universitet:

.....

Kursansvarig på Malmö universitet:

.....

Kontaktuppgifter Malmö universitet:

www.mau.se

040-665 70 00

Samtycke

Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna studentprojekt, samt bekräftar att jag har tagit del av informationen om Malmö universitets behandling av personuppgifter, och Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som säger att

- medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

Namn: .....

Namnförtydligande: .....

Dagens datum: .....

